

Daniel Schmitt

Tajemná organizace Wikileaks tento týden způsobila senzaci a skandál zveřejněním 92 000 utajovaných amerických dokumentů o válce v Afghánistánu. Berlíňan Daniel Schmitt je jednou z pouhých dvou mediálně známých tváří této záhadné skupiny bývalých hackerů. Pro některé jsou budoucností konfrontativního a investigativního žurnalistiky, jiní naopak soudí, že bezohledně ohrožují životy druhých. V každém případě organizace Wikileaks jedním z největším úniků informací v lidských dějinách notně posunula hranice „investigativní“ žurnalistiky.

Wikileaks, údajně řízená nomádkým bělovlasým Australanem Julianem Assangem nemá žádné oficiální sídlo nebo vlastníka a podle svých kritiků ani zodpovědnost za to, co publikuje. Ti jsou toho názoru, že kvůli detailním informacím odhaleným v těchto dokumentech mohou být zabiti afghánští informátoři a vojáci mezinárodních bezpečnostních sil bojující s Talibanem. Wikileaks však bezpochyby podstatně změnila nazírání na způsoby úniků tajných informací.

Prostřednictvím zveřejnění 92 000 utajovaných amerických dokumentů o válce v Afghánistánu Wikileaks vstoupila na doposud neobdělávanou půdu, nakolik se uchýlila k dosud bezprecedentní spolupráci s třemi velkými světovými mediálními koncerny: německým *Der Spiegel*, britským *The Guardian* a americkými *New York Times*.

Dvaatřicetiletý Daniel Schmitt, bývalý IT specialista z Berlína je spolu s Assangem mediální tváří Wikileaks.

Co jste zamýšlel zveřejněním těchto dokumentů?

Doufali jsme ve věcnější debatu o situaci v Afghánistánu. A jak můžeme vysledovat ze současných reakcí, k něčemu takovému právě dochází.

Jste tedy toho názoru, že celá záležitost má zamýšlený dopad?

Pokud jde o můj názor, vše teprve začíná. Během prvních několika dní nejrůznější média a organizace nervózně reportovaly, že ke zveřejnění něčeho takového došlo, přičemž však zůstávaly jen na povrchu problémů, nyní se vše konečně stáčí k obsažnější debatě. K celé věci se vyjadřuje množství německých politiků. Opoziční strany prohlásily, že mandát k pokračování vedení války v Afghánistánu bude záležet právě na závěrech vyvozených z

těchto faktů. V současnosti tedy probíhá živá veřejná debata.

V posledních několika dnech čelíte vlně obvinění, že Wikileaks vydala v nebezpečí některé osoby, zejména pak afghánské informátory. Jak na ně hodláte reagovat?

Z obecně lidského úhlu pohledu jim plně rozumím. Je to právě jedním z důvodů, proč jsme otáleli se zveřejněním zhruba 15 000 dokumentů. Rozhodně se nejedná o něco, co bychom brali na lehkou váhu. Na druhou stranu však vzhledem k rozsahu podobných zpráv se jedná o velmi obtížný ukol a je prakticky nemožné zajistit, aby nedošlo k nějakým vedlejším účinkům.

Připouštíte tedy, že některé materiály mohou lidi ohrozit?

Každá dílčí informace, již zveřejníte, v sobě nese riziko, že někoho poškodí. Neříkám tím, že by se jednalo o jednoduché rozhodování nebo že by nám to bylo jedno. Nechci, aby to bylo špatně vykládáno, ale na druhé straně se jedná o záležitost, k níž musíme přistupovat rovně. Mnohem závažnější nebezpečí v souvislosti s touto válkou a situací v Afghánistánu jako takovou spatřujeme v rozhodnutích pojatých na základě špatných informací. Pro lidi, jichž se to týká, je to mnohem nebezpečnější než jakýkoli dokument.

Měli jste od neděle (den zveřejnění zprávy, pozn. překladatele) v nějaké chvíli pocit, že jste měli být svědomitější v selektování informací, jež by toho mohly o některých lidech mnohé prozradit?

Ne. Nemyslím si, že by „lítost“ byla tím správným slovem. Je jasné, že tahle možnost zde vždy existovala, nic totiž nikdy není na 100 procent bezpečné. Jediným způsobem, jak něco podobného zajistit, je nepublikovat vůbec nic. Celá věc je však až moc důležitá na to, abyste ustoupili o krok zpět jen z důvodu určité teoretické možnosti.

Byli jste informováni, že stále existuje množství materiálu, jež doposud nebylo publikováno, je to pravda?

Od prosince loňského roku jsme denně obdrželi okolo 25 souborů, tudíž i kdyby celá polovina z nich byl naprostý nesmysl, máme zde hezkou řádku dokumentů. Nejprve musí být probrány a teprve až poté zveřejněny. Jedná se o informace z celého světa, ze všech možných oblastí lidského konání.

Jak si ověřujete pravost těchto materiálů?

Na ověřování materiálů, jež obdržíme, spolupracujeme s 800 odborníky. Nejprve dochází k technické verifikaci, což znamená, že materiály zkoumáme pomocí forenzních technik, abychom zjistili, jestli technické provedení souhlasí s obsahem. V této fázi můžete například odhalit, že si někdo něco upravil pomocí Photoshopu. Dále užíváme běžných novinářských technik, konzultačních agentur, kontroly obsahu a jeho porovnávání s ostatními fakty. Jedná se skutečně o velmi komplikovaný a masivní proces.

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

Nazval byste to budoucností žurnalistiky?

Měníme pravidla hry. Podívejte na množství opravdu důležitých informačních průsaků, jež jsme za poslední tři roky zveřejnili. Celková myšlenka automatizace procesu úniku informací mění způsob fungování společnosti.

Proč se všemožní investigativní novináři raději obracejí na vás než například na běžné deníky?

Neboť publikujeme kompletní informace. Jen se podívejte co takové informační zdroje zamýšlí – maximalizaci dopadů podobných odhalení. Chtějí něco změnit. Mohou se sice obrátit na běžný deník, ten však si tyto informace hodlá ponechat pro sebe, neboť chce sám ulovit sólokapa, tudíž není v jeho zájmu, aby je sdílel s konkurencí s účelem jejich prohlubování. Naopak když něco zveřejníme my, každý o tom může napsat.

Proč jste do svého projektu zapojili i renomované deníky *Der Spiegel*, *The Guardian* a *New York Times*?

V první řadě proto, že když jsme v minulosti publikovali komplexní a obsáhlé informace a nedali jsme nikomu avízo, žádné z médií nevypracovalo kvalitní analýzu, neboť nedisponovalo dostatečným časem tyto materiály vyhodnotit bez jakýchkoli konkurenčních tlaků. Zadruhé, již po dost dlouhou dobu usilujeme o různé formy spolupráce s klasickými médii. Jedná se o jeden z prvních opravdových testů takového společného úsilí na mezinárodní úrovni, proto nám nově nabyté zkušenosti pomohou zajistit pravidelnější spolupráci s mnohem širší škálou masmédií.

Jste spokojeni se způsobem, jakým se žurnalisté s těmito informacemi vypořádali?

Myslím, že ano. Julian však měl nějaké problémy s *New York Times*. Neodkázali na nás a způsob, jakým o celé záležitosti informovali, byl velmi opatrný. Přitom v této souvislosti neměli žádné výlohy, a ani přesto, alespoň jak je mi známo, nám neodkázali žádný finanční příspěvek. Dokáží proto pochopit, že zde došlo k určitému zklamání.

Na jaký typ spolupráce se hodláte v budoucnosti zaměřit?

Již brzy hodláme představit nový systém distribuce příspěvků. Noviny budou mít na svých stránkách umístěno tlačítko Wikileaks, v ideálním případě pod každým článkem. Lidé, kteří čtou vaše články a mohou disponovat zajímavými informacemi, nebo si jednoduše myslí, že jste dobrým deníkem a chtějí vám poskytnout jejich dokumenty, je mohou zaslat prostřednictvím tohoto tlačítka, čímž budeme vědět, že právě vy jste tímto informačním zdrojem. Následně po dobu dvou týdnů nebudete mít k dokumentům přístup.

Poté se můžete pustit do analýz, přičemž informace budou publikovány na kooperační bázi. Tento přístup z nás sejme břemeno rozhodování, s kým spolupracovat a s kým nikoliv. Jsme neutrální. Nehodláme nikterak preferovat *New York Times*, *The Guardian* nebo kohokoli

DÉLSKÝ POTÁPĚČ

jiného. Chtěli bychom, aby s námi lidé spolupracovali na rovném základě. Toto rozhodnutí bychom chtěli přenechat samotnému zdroji, jenž může mít své priority.

Měli jste někdy pocit, že některá informace je nebezpečná? Nemyslím teď ve vztahu ke konkrétním jedincům, nýbrž jakožto soubor faktů.

Je zde plno různých hypotetických příkladů, interně jsme se však dohodli, že počkáme, než vyplavou na povrch. V tomto bodě ovšem absolutně souhlasím: není zde pochyb, že existuje spousta informací, které by neměly být zveřejněny.

Řekněte nám něco o sobě. V různých článcích, jež o vás pojednávají, se lze kupříkladu dočíst, že si z příspěvků darovaných organizaci nevyplácíte žádnou mzdu. Z čeho tedy žijete?

Až do ledna loňského roku jsem byl zaměstnán jako odborník na internetovou bezpečnost. Svůj post jsem opustil právě proto, abych se mohl věnovat tomuto projektu. Momentálně žiji z úspor, stejně jako kolegové.

To však nemůže trvat věčně...

To opravdu ne, proto si budeme muset začít vyplácet mzdy. Doposud se však diskusi na toto téma stále vyhýbáme. Dokud fakt, že nedostáváte žádnou výplatu, není přespříliš bolestivý, můžete se zaměřit na ostatní záležitosti. Jsem si však jistý, že dojde k okamžiku, kdy k podobné diskusi skutečně dojde.

Cestujete po světě nebo někde trvale žijete?

Trvale žiji v Berlíně.

Měli jste někdy problémy s úřady?

Ne, a ani žádné neočekávám. Německo má vcelku dobré zákony a já stále věřím ve vládu práva.

Říká se, že Julian hodně cestuje...

Ano, i já jsem se s ním takto pořád přesouval. Není to však můj styl. Potřebuji nějakou základnu trvalejšího rázu, počínaje tím, že si čas od času musím něco uvařit. Julian je nomádštější povahy. Nejradši by vůbec nejedl.

Jste od pohledu velmi inteligentní lidé. Kdybyste si založili svou vlastní společnost, pravděpodobně byste vydělávali spousty peněz. Proč jste se rozhodli vydat touto cestou?

Každý, kdo disponuje určitým talentem či schopností, má zodpovědnost se v rámci jeho

komunity odpovídajícím způsobem chovat a jednat. Když tento projekt spatřil světlo světa, bylo nad slunce jasnější, že může spoustu věcí změnit a učinit ze světa o trochu spravedlivější místo k životu.

Rozhovor vyšel na stránkách **The Local** 30. července 2010.